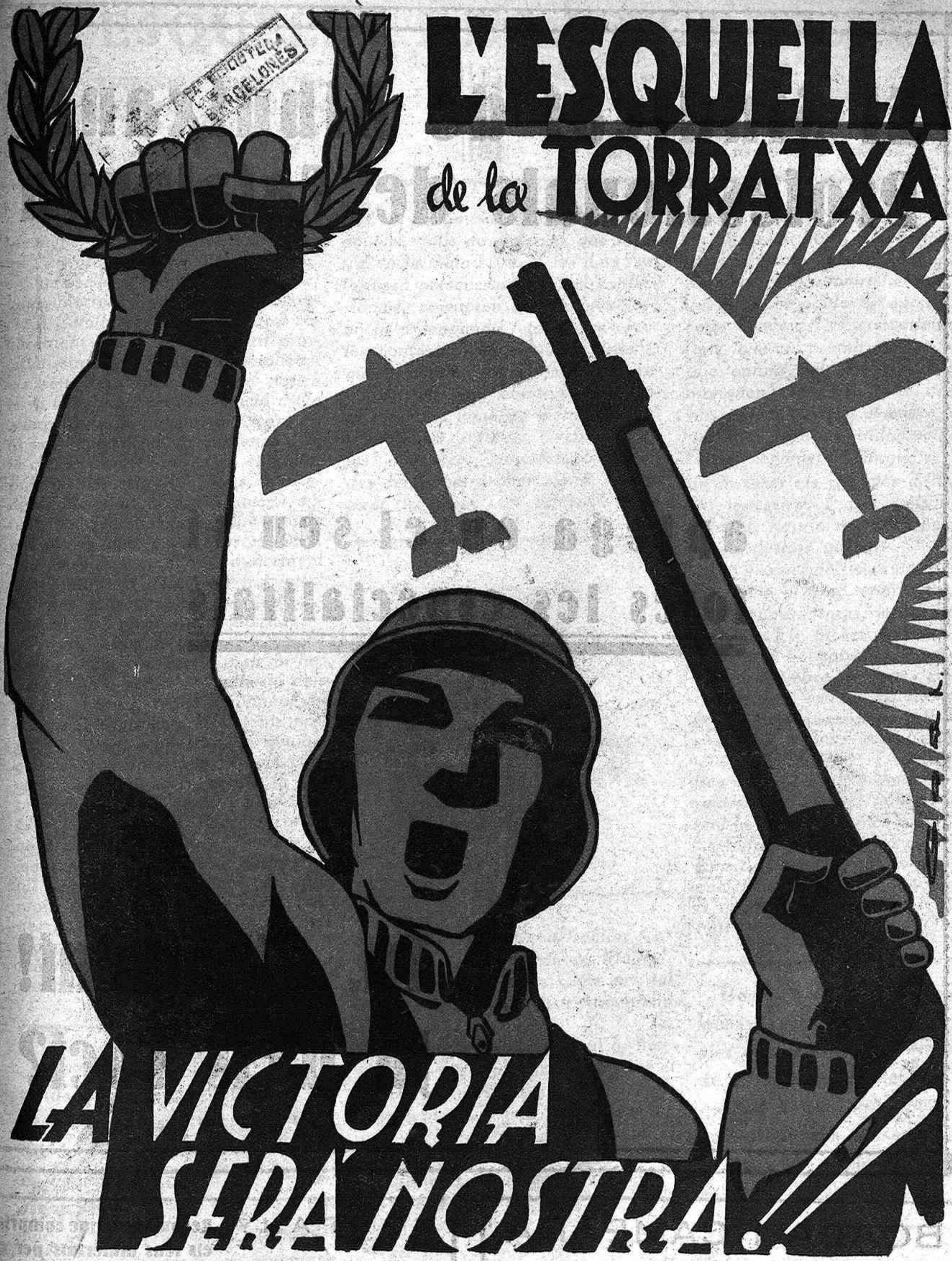

L'ESQUELLA de la TORRATXA

LA VICTORIA SERÀ NOSTRA

Editat pel Sindicat de
Dibuixants Professionals

SENLEUENU BARCELONÉS

El Sindicat de Dibuijants Professionals de Catalunya

aplega en el seu si
totes les especialitats

**Tu, dibuixant!
Ja n'ets soci?**

BOADA I CAMPANÀ

MATERIAL FOTOGRÀFIC

TALLERS, 17

Telèfon 19725

BARCELONA

COMPANY: Recomanem que compres
els teus materials per a

DIBUIX I PINTURA

a la casa **RIGOL**
LA MÉS BEN ASSORTIDA

Petrixol, 17 - Barcelona - Telèfon 17875

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ,
AVG.^a PORTAL DE L'ÀNGEL, 2
Telèfon 10796
BARCELONA

— FORA DE BARCELONA —
PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
ESPANYA: trimestre 3 Pessetes
ESTRANGER: trimestre 5 Pessetes

Els qui moguts potser inconscientment per un atàvic sentimentalisme, encara es dolen que el poble, en un esclat d'indignació legítima, hagi anorreat l'imperi de la clerecia a Catalunya, no s'han parat segurament a considerar la part principalíssima que l'església catòlica i els seus representants a la nostra terra han tingut en la gestació de la guerra que ara sofrim, així com en la participació activa que encara té la clerecia en les terres on es lluita. Si consideressin els llargs antecedents de l'angoixosa situació actual, veurien, per poca llum que la passió els deixés en llurs cervells, que l'església catòlica i majorment les comunitats religioses, han estat els més conseqüents i efectius promotors de l'aixecament feixista.

No cal recercar massa els recons de la memòria per a palesar-ho. Cal, només, recordar l'adhesió dels nostres bisbes, a tot moviment de repressió capitalista. Cal tenir present la campanya sorda i innoble que la clerecia i la gent dels convents, emprengueren contra la República tan bon punt aquesta va ésser proclamada. Cal recordar aquelles cues de frares i monges de clausura que sortiren al carrer per tal de votar les candidatures antirepublicanes, trencant els seus vots de reclusió. Cal pensar en els sermons polítics antirepublicans pronunciats tots els diumenges; en les campanyes dels diaris catòlics, ple-

nes de violències i d'injúries; en aquells «fulls dominicals» que infil·traven la mala sava en les llars; en la tasca perseverant des del confessionalari, corruptor de consciències; en la propaganda feta en les escoles confessionals, sobre els infants que hi acudien; en l'ajut que el repugnant Irurita, obertament i sense escrúpols, donà als elements antirepublicans, tothora, i sobretot, en les quantitats considerables que, des del bisbat de Barcelona, havien estat trameses, en diferents oca-

el poble, donant el pit, en un tràgic esclat de virilitat, esclafa la rebel·lió. I constata que en totes les paròquies hi ha metralladores amb les quals el poble és agredit; que certs convents es converteixen en forts, que cal prendre a canonades; que enmig dels insurgents no hi manquen clergues. I el vas, ple fins a dalt, vessa, i el poble, mogut per una legítima indignació, destrueix, cegament, allò que representaven ésser els reductes de la reacció agressiva, i que, potser, serenament, hauria respectat per a donar-hi destins utilitaris...

I ja veiem què passa amb la guerra. Arma al braç, combaten al poble clergues, frares, jesuïtes i seminaristes. Els bisbes i fins el papa de Roma beneeixen els rebels. El Vaticà els obre les seves caixes de cabals. Els jesuïtes els trameten el diner que necessiten. El crit de «Viva Cristo Rey» ressona en les fileres dels traïdors. L'església ratifica la seva posició de sempre, posant-se enfront del poble i combatent-la amb les armes a la mà.

¿Estranyarà a ningú que tot això consideri, que el poble, perduda la paciència, hagi esclafat tot allò que li recordava tants anys d'opressió, tanta vexació i tanta vergonya?

Vista parcial de Burgos.

sions, als elements d'Acció Catòlica, als monàrquics de Madrid, i als capistotos de la Ceda per tal d'ajudar-los en el seu moviment contra el règim.

Amb recordar tot això, n'hi hauria prou per a justificar l'odi que el nostre proletariat sentia envers els representants d'una religió que en vint segles no ha sabut arribar al cor del poble. No caldria, certament, recordar la Inquisició, ni les guerres carlistes, ni l'ajut de la clerecia a Martínez Anido i a Primo de Rivera, i als Sindicats Lliures

Ja som al 19 de juliol. Els militars traïdors, es llencen al carrer per a implantar la dictadura feixista. I

Només una altíssima causa humana pot aplegar les forces múltiples que combaten contra el perill de la més negra reacció. Mentre que, per l'altra banda, quasi tots els combatents són mercenaris i fan el simple paper bèl·lic de material humà... —ROVIRA I VIRGILI.

Aquest número ha estat visat per la censura

Vosaltres, desertors; vosaltres, traïdors, ¿què respondreu, quina actitud serà la vostra quan, en retornar del front, davant del rostre serè, immutable, enèrgic dels qui han sabut mantenir-se a llur lloc d'honor, un dit acusador us assenyali i una veu autoritzada us preguntí: Què vares fer, TU, per a fer possible el nostre triómf?

Anecdotari ciutadà

Un ex-regidor, que no gaudeix d'anomenada d'esplèndid, va convidar, dies passats, a dinar a la Lluna un militar lleial, acabat d'arribar del front.

En haver acabat, l'ex-regidor convidà a fumar al seu company de taula.

I aquest, fent-se l'ingenu, va fer :
—No, no... Gràcies. Jo només fumo després d'un bon dinar.

L'ex-regidor diu que no vol convidar ningú més.

Un diputat a Corts anà, l'altre dia, a visitar un Conseller de la Generalitat. I no el van deixar entrar al despatx, per tenir, aquest, una visita.

—Prengui seient... li va dir el secretari.

—És que sóc en Tal, diputat.

—Prengui dos seients, doncs...

En Carner conta que trobant-se al cinema, en un descans, mentre tocava l'orquestrina, una noia «ex-bien» va fer el següent comentari...

—Quin fox més bonic!

En Carner, galant, va treure-la del seu error.

—No és un fox. És l'scherzo de la Simfonia Heroica, de Beethoven...

—Doncs miri, fou la resposta. Encara és més bonic que un fox!

En Pere Comes és un bon menjador i quan viatja, li agrada conèixer els llocs on es menja bé. Cert dia, a París, va veure, en el menú d'un restaurant, el plat «coquille royale maison».

—Què és això?, va preguntar al cambrer.

—Un ou per beure...

En Tarragó visità fa pocs dies l'exposició d'un artista avantguardista.

—Aquest retrat sembla una dona... comentà, referint-se a una de les pintures exposades.

—Jo ho és, un home! fou la resposta del pintor.

—Ah! Sí? Doncs miri... Semblava una dona.

—Carramba, Fritz... ¿Qué le pasa?
—¡Oh! No sé. ¡Pero cada día tengo el ombligo más hundido!

En Lluís Capdevila, torna del front i va a dinar en un restaurant que no coneix. Demana un vi que li és servit.

—Aquesta ampolla és de marca? pregunta.

—Sí senyor.

—I el vi?

El conductor del tramvia adverteix a en Moragas que no pot fumar.

—Per què? pregunta.

—Perquè hi ha aquest rètol que ho diu.

—Jo pla estaria bé si hagués de fer cas dels rètols! Miri: ací n'hi ha un que diu: «Tome el purgant X». ¿També l'he de prendre?

Una frase d'en Tries de Bes, a la Universitat:

«No vull oir més que el silenci més absolut...»

En Pomés explica les seves eracions del front.

—Quan sents caure un obús, el millor és tenir molta presència d'esperit...

Rèplica d'en Millan...

—Jo crec que és millor tenir molta absència de cos.

L'home inactiu és un enemic. La República i la llibertat reclama l'esforç, de tots. No ho oblideu.

—Victòria! Victòria!

—Què? Guanyem?

—No. Es que crido la minyona.

MALSON

Si tornés a governar Martínez Anido

Els diaris ho han dit. Martínez Anido, el general odiós i tètric, és a Sant Sebastià i espera el triomf dels rebels per encarregar-se de l'ordre interior d'Espanya...

Martínez Anido! No cal recordar-lo aquest nom execrable, que massa viu és en el record dels nostres obrers. La seva sola enunciació ha d'ésser, per a tots, un nou estímul per a esclafar el faixisme.

Un dia, Martínez Anido, i el seu col·laborador, el foll Arlegui, volien pacificar Barcelona, posar terme a les lluites socials exterminant tot obrer que fes nosa al Foment, a la Patronal, a la Lliga.

Martínez Anido va començar la seva actuació de governador civil amb una empena digna de millor causa.

El mateix dia en què va prendre possessió —el 10 de novembre del 1920—, Martínez Anido va pronunciar aquestes paraules:

—He estat a Filipines i a Cuba. En aquests moments hauria d'estar a l'Àfrica. Ara el Govern m'envia a Barcelona, on penso obrar com si estigués en campanya.

I obrant com si es trobés en campanya omplí de sang els carrers de Barcelona.

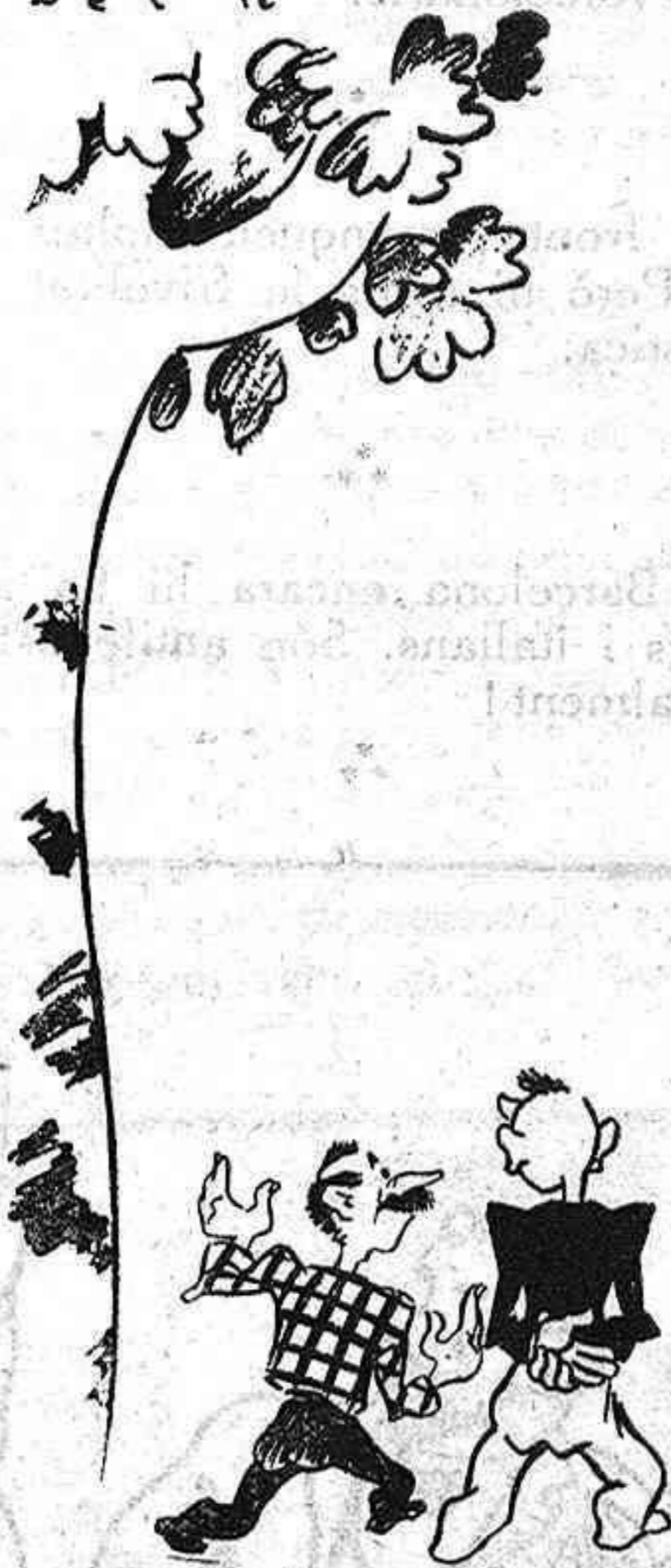
Les *fuerzas vivas* trobaren amb Martínez Anido l'home que desitjaven. Ell, per la seva banda, per tal de tenir contents els personatges de la Patronal, del Foment i de la Lliga, ja en tenia prou. Els patrons volien sang, i ell vessava sang obrera per tal de tenir-los contents. Tota mena de brutalitats li semblaven lícites, sense parar esment que els odis s'anaven escampant, que les passions s'exacerbaven i que la guerra civil imperava a la ciutat.

La policia assaltà els locals on eren establerts els sindicats i procediren indefectiblement a la detenció dels qui integraven les juntes, de militants a centenars, de tot aquell al damunt del qual era trobat un carnet de l'Unic. En menys de quinze dies ingressaren a la presó més d'un miler d'obriers.

Com que tants presos feien nosa, l'esperit sàdic de Martínez Anido, secundat per aquell vesànic que es

deia Arlegui, inventà el refinat suplici de les deportacions de presos per carretera, en conducció ordinària —segons ell les anomenava— fins als més llunyans indrets de la península.

Els infeliços que, segons el caprici del nou comte d'Espanya, eren

—Què? Què fa l'exèrcit blanc.
—Que s'hi veu negre!

mereixedors d'aquest càstig, eren menats per carretera dies i dies, enmig de la Guàrdia civil, que es rellitava a cada poble. Arribaven a llur destinació més morts que vius, extenuats, malalts, i molts foren els qui deixaren els ossos en terra llunyana.

També foren enviats detinguts a diferents presons espanyoles. Cal recordar la cordada que fou conduïda a Maó, al castell de la Mola al qual els deportats romangueren uns quants mesos. Entre els deportats allà hi havia Lluís Com-

panys, el lluitador infatigable, avui President de la Generalitat de Catalunya, i Salvador Seguí, que més tard trobà la mort pels carrers de Barcelona, sacrificat a l'odi personal.

La mateixa tarda en què es portà a cap aquella deportació, morí assassinat aquell home tot cor, tot noblesa, que es deia Francesc Layret, crim revoltant que encara no ha estat venjat...

Mentrestant, l'anomenat Sindicat Lliure, compost per l'escòria de la societat, gaudia de la més àmplia llibertat i sembrava el crim pels carrers de Barcelona, en la més absoluta de les impunitats. Els seus afiliats, assassins a sou, executors de les sentències que els dictaven aquelles famoses *fuerzas vivas*, per boca dels seus tenebrosos directors, disposaven de carnets policíacs o del Sometent, documents que els permetien, a l'emparança de tota acció repressiva, cometre les més baixes accions, els més inconfessables delictes.

Els crims del Lliure, emparats i fomentats per Martínez Anido, feren reaccionar la classe obrera oprimida, la qual cosa serví perquè la Lliga i les *entidades económicas* aixequessin la veu exigint majors rigors.

El Sindicat Lliure mantenia un setmanari, *Unión Obrera*, el qual publicava cada setmana les fitxes dels militants de l'Unic que li facilitava, per ordre de Martínez Anido, la *Jefatura* de policia. La publicació d'aquestes fitxes equivalia a una sentència de mort. Els infeliços assenyalats d'aquesta manera no tardaven gaire a caure assassinats pels pistolers del Lliure.

Mentrestant, les entitats patronals, econòmiques i burgeses organitzaven homenatges a honor del botxí, satisfets de la seva odiosa conducta.

Ompliríem planes i planes parlant de les tristes gestes del repugnant Martínez Anido, que si guanyessin els feixistes tornaria a governar. Prou per avui. L'esforç de tots, aconseguint el triomf, farà esvair aquest malson...

VIBRACIONS

Le fesomia és el barometre dels feixistes.

**

Hom perdona els mals però mai no perdona les humiliacions.

**

¿Es que cal sentir les canonades per adonar-se que estem en guerra?

**

La religió és el comerç de l'home amb Déu.

**

Ningú no mor tan despullat com quan va néixer.

**

El pitjor enemic d'un malvat, és el qui se li assembla.

**

Ésser corresponsal de guerra és cosa difícil. Llegint els diaris, us en convencereu.

**

Amb les primeres butxaques l'infant rep la primera idea de la propietat.

**

Només quan hi ha d'haver eclipsi, hom contempla el sol.

**

Deixar l'auto damunt la vorera, no té res de revolucionari, malgrat que algú així s'ho pensi.

**

El pobre té damunt el ric l'avenatge de no haver de plorar els béns perduts.

**

Catalunya té força i reserves per a guanyar la guerra. Si tothom es sent responsable del moment, guanyarem...

Sempre el qui duu l'auto a velocitats exagerades, és el qui no va enlloc i té por d'arribar-hi tard.

**

Les castanyeres tenen un cert gust clerical. I no sabem el per què.

**

La revolució és una altra mena d'ordre. Els qui la pertorben són els antirevolucionaris.

**

Al front i manquen moltes coses. Però hi sobra la frivolitat periodística.

**

A Barcelona encara hi ha alemanys i italians. Són antifeixistes, naturalment!

**

Malgrat tot, encara hi ha qui fa política. Petita, com és de suposar, però, política.

**

La justícia popular és parvera certa gent. Per què és justícia.

**

I alguns diaris continuen semblant burgesos!

**

Portar a Barcelona un fusell del front i oferir-lo al President, no costa gaire. Prendre'l a l'enemic, ja costa més.

**

El poble lluita per un ideal de redempció. ¿Qui és capaç d'esbrinar per quin ideal lluiten els feixistes?

ARDAL

La guerra durarà mentre durin la indisciplina i l'egoisme.

—El francès és difícil perquè les paraules no es pronuncien tal com s'escriuen. Així, s'escriu «soir» i es pronuncia suar.
—Nosaltres també en tenim d'aquestes paraules. Escrivim «feixisme» i diem «m.....»

SI ELLS GUANYESSIN...

Tradició monàrquica

El que voldrien fer a Catalunya

Catalunya és el «papu» dels feixistes. Els feixistes no ignoren la capacitat combativa, la capacitat econòmica i social de Catalunya, i per això en llurs plans, en llurs projectes, no s'han amagat d'amenaçar Catalunya, per dir al món sencer allò que ells farien a Catalunya si triomfessin.

Franco, el general Franco, l'ànima del moviment feixista, ha declarat a un periodista reaccionari de «L'Echo de Paris» allò que pensa fer el «Govern» de Burgos a la nostra volguda Catalunya.

Després de la victòria de Franco, Catalunya seria esquarterada en diverses províncies i la Generalitat deixaria d'existir. Així ho publica content «L'Echo de Paris».

«Les tendències separatistes de Catalunya, la intensa agitació social de les províncies, les onades d'anarquia que diàriament emanen d'ella per ensangonar la Península, han fet de la qüestió catalana el malson d'Espanya. Franco i els seus associats estan ben decidits, segons sembla, a posar-la en bon fi.»

Continua la claveguera parisenc dient que una vegada aixafat el moviment antifeixista, alguns generals creuen que Catalunya es declararia independent i com sigui que això seria contrari a les idees unitàries i autoritàries dels qui s'han rebel·lat per combatre el marxisme i l'anarquia, seria necessari que el Govern de Burgos arreglés els seus comptes als amos provisionals de Catalunya, per a així aixafar-la definitivament, i portar a terme els seus plans de joia i d'esquarteració d'aquesta regió.

Així, doncs, resulta que també s'intentaria acabar amb l'autonomia de Catalunya, perquè Franco i els seus associats, els seus seguidors diem nosaltres, són amants de la teoria unitària, d'això que Gil Robles i Lerroux anomenaven l'Espanya única i indivisible.

Franco ho ha dit: «Destruirien la Generalitat. Les províncies de Lleida i Tarragona serien desmembrades i unides en part a Aragó; la resta de Catalunya formaria part d'una unitat Administrativa única amb accés a la mar pels ports de Tarragona i Tortosa. Les províncies de Barcelona i Girona formarien un gran govern militar al qual seria afectada una divisió reforçada. La part septentrional de la Generalitat seria, en fi, una veritable plaça d'armes des d'on les tropes podrien sorgir en tot moment per restablir l'ordre.

Quedaria Barcelona, la metròpolis. Ella seria, segons sembla, ajuntada administrativament, a les Balears i el nou règim proposaria a més, de fer un gran esforç per a consagrar-la com a capital turística d'Espanya».

«I no cal dir —afegeix «L'Echo de Paris»—, que els catalans perdrien en l'aventura les franquícies regionals i la veritable autonomia de la qual han abusat tan sovint.»

«Cap mestre català no seria admès a exercir en el territori de l'antiga Generalitat, i l'ensenyança de la llengua catalana seria prohibida.»

Aquest és l'esquema del «paradís» polític i social que ens ofereixen els feixistes espanyols per a quan triomfessin, que no triomfaran!

Els liquidadors

Els diaris han dut la nova de l'existència d'un pacte secret entre els rebels i Alemanya, Itàlia i Portugal. Segons aquests, els tres països dictatorials facilitaren armes, municions i diners a canvi de la cessió a Portugal de Galícia i les Balears a Itàlia. Alemanya s'accontentaria amb les illes Açores que cedirien els portuguesos. Això sembla un somni de boigs; però no faria sinó continuar la tradició monàrquica i reaccionària.

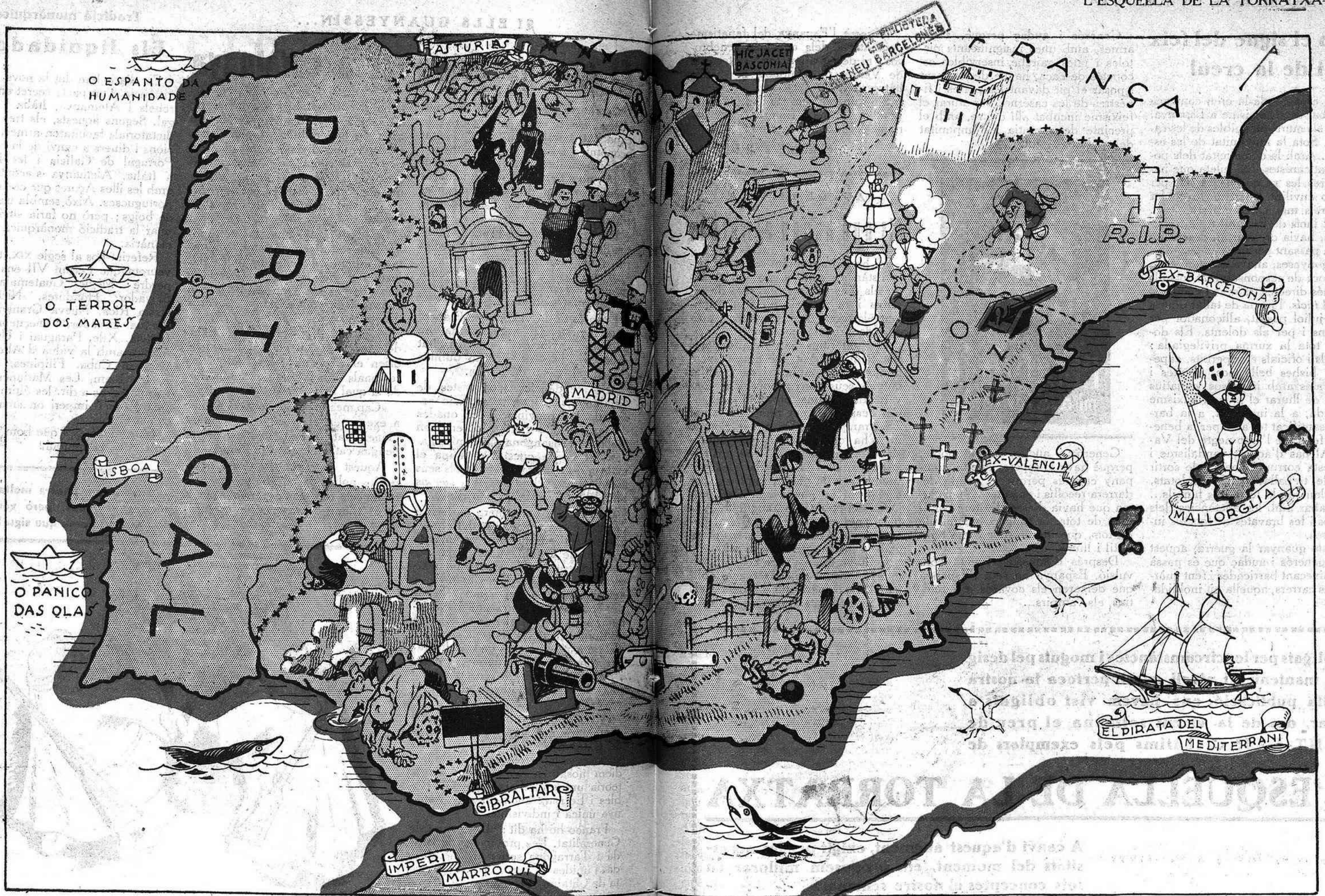
Referint-nos al segle XIX, tan sols veurem que Ferran VII ens va fer perdre: Mèxic, Guatemala, Sant Salvador, Hondures, Nicaràgua, Costa Rica, Nueva Granada, Colòmbia, Ecuador, Veneçuela, Perú, Bolívia, Xile, Paraguai i Uruguai; mentre amb la vídua d'Alfons XII perdiem Cuba, Filipines, Puerto Rico, Guam, Les Marianes i Les Carolines, és a dir, les últimes mostres d'aquell imperi on «mai no es ponía el sol».

La tradició, pel que hom veu, no volen que es trenqui!

Ens costarà encara molta sang i moltes llàgrimes, però vencerem! Vencerem al preu que sigui!

—No ens negaràs, Jaumet, que estàs fent un paper ridícul!

MAPA DE LA PENINSULA IBERICA, UN DIA TRIOMFESSIN ELS FEIXISTES

Sota el signe del feix i de la creu!

Sota el signe de la creu començà a incubar-se el feixisme a Espanya. Dintre els murs intangibles de les casernes. Sota la immunitat de les esglésies. Amb la complicitat dels polítics vaticanistes i de ruleta que havien pres les regnes de l'Estat per anar-lo envilint i destruir-lo en les seves rels més cares i profundes... Aquell incís de República de treballadors, havia de tenir un desenllaç. Anava passant per unes etapes massa vergonyoses, anava mantenint als seus llocs de responsabilitat tots els seus més directes traïdors i enemics. Aquell incís, l'havia de tallar aquest 19 de juliol passat, allixonador per als bons i per als dolents. Els dolents: tota la xurma privilegiada: generals i oficials ensuperbits, capellans i bisbes bellicosos, jesuïtes i plutòcrates amb impulsos venjatius havien de lliurar el país al feixisme homicida, a la incultura, a la barbàrie, santificat tot això per la benedicció feroç de l'amo negre del Vaticà. Al pas d'aquest vandalisme i d'aquesta corrupció havia de sortir el poble treballador, els explotats, els esclaus de la terra, els humils... per acabar amb les apetències dels esbirros i les bravates de tots els in-submisos.

Ha de guanyar la guerra, aquest poble generós i audaç que es passà la nit aixecant barricades i fent guàrdia pels carrers, aquella nit inoblidable.

Generós i audaç perquè, sense armes, amb unes insignificants pistoles i unes gairebé inservibles escopetes de caça, hagué de fer front i posar el pit davant les portes i finestres de les casernes per aturar el feixisme incubat allí dintre, amb el precinte de garantia i d'impunitat dels polítics fugitius.

Generós i audaç, aquest poble, perquè havia d'esperar que un company caigués perquè el germà del darrera recollís i engaltés aquella arma que havia d'ésser l'esforç continuat de tots, la sang coagulada de de tots, que fes un mur i una terra fèrtil i lliure.

Després d'aquesta cruenta convulsió, Espanya no serà l'Espanya que deixaren els covards, els fugitius, els vampirs...

No serà l'Espanya del fanatisme dogmàtic i dels convents tenebrosos; ni de les aparicions grotesques de Verges ploramiques, ni Cristos llatzerats...

Sinó un far i un rumb nou i alliberador, humà i fraternal, per damunt del feix i de la creu!

JAUME BORRELL

AUS DE RAPINYA

Els que puguen els preus

Hi ha qui aprofitant-se de les circumstàncies actuals, no sap contenir els seus instints burgesos de rapinya i fa negocis il·legítims apujant els preus dels queviures i articles de primera necessitat.

Les autoritats han manifestat el seu ferm propòsit que aquest lucre immoral no continuï, i cal desitjar que els seus bons propòsits es converteixin en una prompta realitat. Cal desitjar-ho per raons de moral i de tranquil·litat. De moral, perquè no s'ha de consentir que comerciants sense escrúpols, d'esperit feixista, explòtin la carestia i les privacions que la guerra imposen, per a realitzar un guany odiós, en perjudici del poble. De tranquil·litat pública, per evitar que un dia el poble, cansat d'ésser explotat, es prengués la justícia per la seva mà...

Confiem que, si altre cosa no, almenys l'instint de conservació obligarà certs comerciants a moderar els seus immoderats afanys de rapinya.

Obligats per les circumstàncies i moguts pel desig de mantenir al nivell que li pertoca la nostra vella publicació, ens havem vist obligats a fixar, des de la vinent setmana el preu de VINT-I-CINC cèntims pels exemplars de

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

A canvi d'aquest augment, exigit per les necessitats del moment, ens proposem millorar en tots conceptes el nostre semanari. :- :- :-

L'ALEMANYA FEIXISTA.

—Sembla mentida, noi. Tan vellets i s'aguanten tan drets!
(K. Potov.—«Krokodil.»—Moscou.)

EL GENI FEIXISTA

Fins moneders falsos

Els caps facciosos s'han posat a fer moneda falsa. Es veu que damunt la seva consciència no els ve d'un delictes. Per tal de pagar, —això és una manera de dir— els moros i les tropes mercenàries, s'han empescat uns bitllets de banc sense cap Banc que els avali, i amb aquests bitllets omplen les butxaques dels incauts que es creuen tenir amb ells un tresor. No els ve d'un, puix que quan s'acaben, en fan més. Una manera de resoldre la crisi econòmica com qualsevol altre, ha editat aquests bitllets de cinc drets, una titulada «Agència de Informació Catòlica», nom el més adequat per a apropar moros i cristians. Cal felicitar l'autor de

la pensada, que, si no fes malves, atribuiríem al geni fecund de Calvo Sotelo.

I ja veieu què ens perdem que no guanyin els feixistes! Tan senzill com seria que tots anéssim amb les carteres atepides de bitllets!

EL FUTBOL

Ara, no és el seu moment

Diumenge a la tarda. En tots els camps de futbol una gernació contempla la lluita estèril entre dos equips de xicots joves. Són moltes centúries de minyons les qui, cada diumenge, exposen el seu físic pel banal triomf dels seus. I això, ara,

en aquests moments, ho trobem molt lamentable.

No som enemics de l'esport. Res d'això. El creiem educatiu i convenient per a la salut física de la joventut. Però no són aquests els moments d'exhibir-se en lluites frívoles...

Cada cosa té el seu moment. La tragèdia actual no permet passatempers banals. El jovent que juga a futbol i el que ho contempla estarien més en el seu lloc, amb l'arma a la mà, disputant la victòria a l'enemic i barrant-li el pas. I pensem, sense ganes d'ofendre, que el professional del futbol, «no fa res més que jugar a futbol». El front de rearguarda —el taller, la fàbrica, l'empresa— no treu d'ell cap profit.

Per als esports ja ens quedarà temps quan la victòria sigui nostra!

“LES DUES LLEIS”

Si la terra és de Déu i en ella mana i vosaltres només administreu el tribut de l'església cristiana, que és el seu ric palau, segons conteu, ¿per què heu marxat, porucs, com la re- [mada que s'escampa fugint al primer tro? ¿que de la justa llei per ell dictada potser algú us feia por? si heu passat dinou segles escarnint-la; si heu mentit, heu robat i heu deshonorat, ¿de què heu de témer, ara, si tenint-la la podeu reformar, si us vé de grat? A Déu el sabeu bo, i ell no castiga els sacerdots zelosos, obedients!...

¿A què vé, doncs, el pànic que us cor- [lliga i us fa estremir de por i petar de dents? Si heu desitjat riqueses i platxè'es; si us ha temptat la carn amb foll anhel, això són faltes lleus, són sols misèries que queden perdonades des del cel! ¿Quina és, doncs, la temença que us es-

[panta si amb oracions a Déu pareu el braç? ¿És que potser llegint en la llei santa heu vist que també diu: No Mataràs...? Ja sé quin és el pànic que us corlliga! No són els manaments del Sinai que heu trassejat, perquè Déu no castiga; el que us fa tremolar, és un vent fi que us fibla les orelles n't i dia, i us parla d'altres lleis que us fan més

[por. És un vent que duu crits de rebel·lia, i un mot que diu: La llei de Talió!

JOAN NURI CASALS

IMPRESSIONS DEL FRONT

Davant Osca, la ciutat moria

Un descans a les trinxeres de Pompinillo

Havem passat pel peu de Monte Aragón. El castell, que en altres temps fou convent, ens produeix una bella impressió plàstica. Malgrat estar mig enrunades les seves muralles i torratxes, el conjunt no ha perdut la seva grandesa.

Per la carretera tot sovint trobem els parapets que abandonaren els facciosos en fugir davant l'envestida de les nostres tropes. Els camps en aquest indret es troben sense llaurar. A mesura que hom avança, les planúries es van omplint de petits turons, que donen al paisatge un aspecte singular. Regna un silenci característic. Un silenci, que en podríem anomenar silenci de guerra, plana damunt tot.

De Monte Aragón, la plana es plena de verdor i d'arbrat amable, Osca, la ciutat morta, es domina per complet. Hom la veu tan prop, que si algun soroll hi regnés, es sentiria. Sembla talment que s'hi pugui posar la mà damunt.

A les avançades, el paqueig no té interrupció. Un paqueig poca-solta, sense eficàcia, que no altera els nervis ben trempats dels nostres milicians...

Tresquem muntanya amunt. El terreny esdevé per moments més accidentat. Sovint, ens topem amb un camió abandonat, desfet per la metralla d'un obús. Els esquelets d'aquests aparells produeixen una impressió tràgica. Sembla que encara es recargolin en un gest d'agonia.

Aquest sector nord, que recorrem, és aspre i muntanyós. Però no és despoblat, ans el contrari, a cada pas hom veu o troba un petit poblet. Són molt prop els uns d'els altres; gairebé es toquen. Són poblets humils, que vivien feliços, ignorant la guerra. En una rodalia de pocs quilòmetres se'n poden veure un grapat. Són del color de la terra i tenen un caire venerable, amb les seves cases pairals rústegues de portalades blasonades.

Els habitants d'aquests pobles humils, en passar nosaltres, surten a les finestres i acullen el nostre pas amb una salutació cordial. No som, els milicians, gent que els inquieti. Ens acullen riallers, confiats, contents. Saben que som la seva guarda i la seva seguretat, i, tranquils, no

han abandonat llurs llars i llurs hirsendes.

Berluenga. Poble simpàtic, insignificant, ple de tipisme. Un poble com els que el volten i que malgrat la seva uniformitat, no es confon amb cap d'ells. En passar, unes veus amables palesen l'amor i l'agraïment a Catalunya.

San Julian. Un altre poblet humil. Pels seus costeruts carrers transiten els guàrdies d'Assalt, vestits com els milicians. Un grup d'ells es troba reunit a l'entorn d'unes grosses calderes de les quals flueix una flaire reconfortant. El bon humor brolla dels seus llavis en acudits i facècies. Regna entre ells el mateix optimisme que hom troba en tots els qui lluiten contra la facció.

Aquests pobles de la muntanya d'Osca no somiaven veure feta mai la carretera que els han construït les milícies catalanes. Abans, per a anar d'un poble a un altre, no hi havia més que difícils corriols. Des que les nostres milícies hi han anat, els autos corren per la nova i pintoresca ruta. Un bell exemple del que som i del que podem.

Els camperols saluden cordialment les milícies.

Davant la Casa del Francès a un kilòmetre d'Osca

En el fons d'un pintoresc barranc, que un joganer rierol anima, hi trobem instal·lades les ambulàncies sanitàries. Salutacions i admiració davant la perfecció assolida.

Després, muntanya amunt altra vegada.

Unes penyes roges, colossals, feréstegues, que ens fan recordar el nostre Montserrat, s'aixequen com una grandiosa portalada. Això, ens diuen, és el Portal de Aragón. Passem, i més enllà, enmig d'un núvol de pols, ens barren el pas uns magnífics carros d'assalt, als quals dona guàrdia la cavalleria. Van de pas, no sabem a on...

Més poblets muntanyencs, que semblen nius, que aixequen el fum de les seves xemeneies. Aspies, Igries, Yécada. Tots ells amb belles esglésies romàniques que són una joia per als ulls. Tota aquesta rodalia n'és plena d'esglésies romàniques. La d'Aspies és d'una bellesa extraordinària. Petita, té una sabor típicament aragonesa. Tota fumada, traspua una gràcia arquitectònica extraordinària.

Els facciosos, que no respecten res ni estimen res, converteixen sovint aquests bells temples en fortaleses i ocasionen la seva destrucció...

He dormit en una pallissa, a casa l'alcalde del poble d'Ipies. No hi ha altre lloc en tot el poble. La fa-

mília em rep cordialment, amb una amabilitat franca i sincera. Havem sopat vora el foc i havem parlat — no hi ha altre tema— de la guerra. La conversa és entusiasta. «Guanyarem!», diuen tots, plens de convicció. Acabat el sopar, un company aragonès, fugitiu d'Osca, amb la guitarra, tocada mestriolament, interpreta «La Internacional», «La Jove Guàrdia», jotes, sardanes i cançons de tota mena. I com que entre els reunits n'hi ha de tot arreu d'Espanya, tothom demana el cant que enyora, i fins s'hi toca «cante jondo».

Els milicians, enmig de cantúries

i rialles, es renten la roba. En un cobert proper, una milicià, filla de Sùria, la repassa. Una veritable germanor regna entre ells. L'aigua, en aquest indret, és fresca i abundosa...

Mentre en el safareig regna, un cop acabada la neteja, la pau i la quietud, a la placeta, típica plaça de poble aragonès, rebullen els autos i hi arriben escamots de milicians.

Pompièn. Un castell que en realitat no és un castell sinó una vella masia. Una església —romànica, també— menuda i graciosa. Un viure com a tot arreu. Uns coberts, també.

En Vilella, el responsable polític, home valent i simpàtic, es passa el dia remenant pistoles. Es a dir, el dia no. Les hores de lleure, que no són moltes. Les armes curtes són la seva feblesa.

L'aviació facciosa tot sovint ens fa visites. però ací ja els coneixem prou. Els milicians els veuen arribar i els veuen esfumar-se a l'horitzó, en una exhibició tarambana. A vegades deixen caure bombes de cinquanta i cent quilos, que fan més soroll que dany. Són així.

Aquesta nit, com moltes altres nits, el company Zapatero ha fet la *Radio Parapeto*. Ha sortit, ple de serenitat, en la fosca de la nit i cautelosament s'ha apropat a les lí-

Dos milicians en uns moments de calma

nies faccioses. Per mitjà d'un altaveu ha començat a parlar volent fer veure als desgraciats que el feixisme entabanà, la diferència notable que hi ha entre un poble lliure i conscient i la tirania cruel del feixisme. No vull dir que no el rebin a trets, engegats a cegues, en la fosca.

Però jo sé que moltes vegades s'ha pogut fer escoltar enmig del més gran silenci. A l'endemà, algun soldat ha vingut a sumar-se a les nostres fileres.

J. R.

Pompion, novembre 1936.

R E T A L L S

C A R I T A T

La jornada es despertà amb un grisú que tallava. Els Halles, estona ha que es veien plens de traficants. S'oïa el trepig dels cavalls que amb llurs carros, plens de viandes, arribaven pels carrers afluent. El brogit de la gentada no deixava viure; i arreu se veia l'agitació dels qui volien comprar i vendre. Arruïades, prop dels carros, es veien siluetes pessimistes: Erem nosaltres, els miserables. Esperàvem si uns braços feien falta per arrossegar un cove d'hortalissa, i allí, com famolencs, ens disputàvem el treball. Gelava. Al meu costat, un jovincel digué a un altre:

—S'hi dormia bé sota el pont de St. Louis, oi?

—Sí—respongué l'altre.

Després el mateix es dirigí a mi:

—Ja podríem anar a menjar la sopa.

Tot palpant-me les butxaques vaig respondre:

—No tinc cap sou.

—Oh! no s'en necessiten pas; la donen de franc.

Jo tenia fam. Veig seguir-lo.

Una corrua de gent ja s'esperava a la porta de la casa que donaven les sopes que una societat filantròpica regalava als pobres. Anàvem entrant de deu en deu. Quan em tocà el torn, aquella gentada de miserables famolenecs, m'enpenyeren fins a arribar en una sala, on, com si donessin menjar a gossos, s'anaven repartint sopes. Tenia fam, jo; però quan vaig voler tastar aquella sopa filantròpica, vaig sentir que l'estómac se'm regirava com si refusés aquella miserable brutícia. Allò era la caritat? Allò era la filantropia? Allò eren sopes? Allò devia ésser el que es podria en un femer! I mentre anava filosofant davant del meu plat, sentia com tothom xarrupava

de pressa per a deixar entrar aviat els altres que s'esperaven.

El qui tenia jo al costat em digué:

—Vés de pressa, home.

—No tinc gana—vaig respondre.

—Doncs, per què venies?—em preguntà; i agafant el meu plat se'l buidà dintre el seu.

Vaig fugir cap a fora com si em donessin la llibertat.

L'alba apuntava. Començava a nevar. Al fons del carrer, esfumada, s'alçava la magestuosa Notre-Dame... Vaig emprendre la meua caminada a través dels carrers de la gran ciutat, i em vaig sentir joïós de poder resistir la fam i la misèria, i d'haver-me pogut escapar de les urpes de la caritat hipòcrita.

P. FERRER

«En aquests moments la sinceritat és un deure». — Companys.

AQUELLS DIARIS DE PARIS!

Quan els deuen donar?

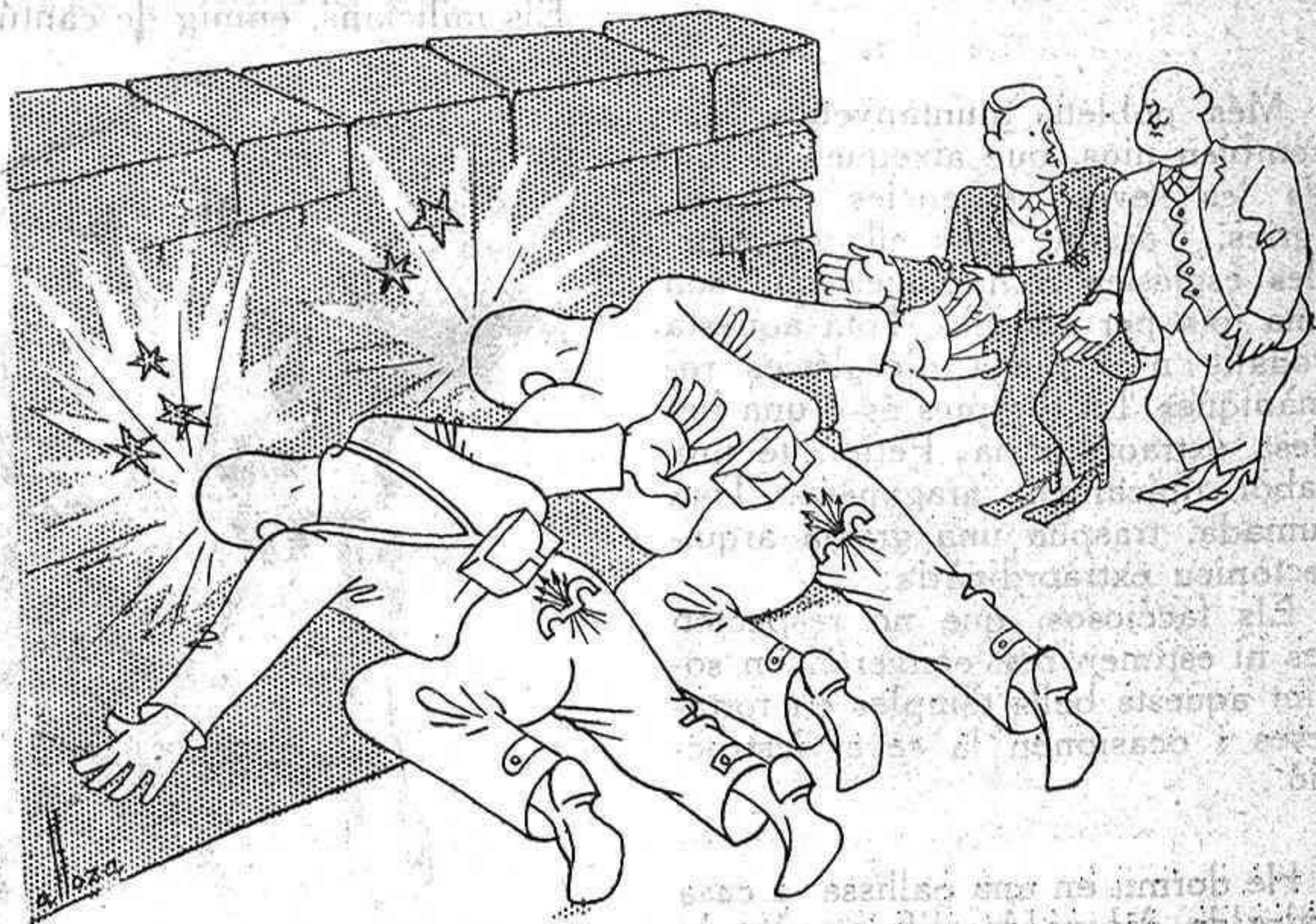
Certa premsa francesa, la de sempre, s'ha posat descaradament al costat del feixisme. I creguin que farien riure, si les circumstàncies no fossin tan tràgiques, les informacions que, sobre la guerra, a Espanya, ofereixen als seus cànids llegidors.

Hom s'imagina els seus corresponents de guerra, installats en una cambra d'un hotel de Burgos, escoltant la Ràdio facciosa, fumant cigarretes i jugant partides de «chacquet». Les nicieses de la Ràdio Burgos i la Ràdio Sevilla, són, per a ells, considerades com veritats indubtables, i tal com ragen les engeguen a París, satisfets de poder fer la tasca sense apropar-se al front...

I així veiem com els diaris parisencs de dretes, aquells que com les prostitutes s'ofereixen sempre al qui en dona més, encolomen a la seva clientela noves fantàstiques d'èxits inexistents, de fets que no han passat mai.

Sortosament, per a nosaltres, el món solvent ja sap quin cas se n'ha de fer d'aquests diaris parisencs. I el parisenc intel·ligent, en llegir certes coses, ja hi fa una rialla burleta, com preguntant:

—Bé: ¿I quant us donen per dir això?

—Què fan aquests?

—Que no ho veu? Una «brillante afensiva».

ONA CURTA

Sembla que, en Gil Robles, no el volen enlloc. Va d'un costat a l'altre i arreu li fan mala cara.

I l'home tem que si un dia guanyen els seus el primer que faran serà manar afusellar-lo.

Anem a dir, que com que ells no ho podran fer, aquesta tasca, si es posa a tret, la farem nosaltres.

Els rebels han llençat, deliberadament, bombes a la casa de Velázquez. Està comprovat que la cultura i el feixisme no lliguen.

Els facciosos estaven molt cofois amb l'aviació que els feixistes d'altres països els havien tramès.

Ara, es mostren indignats davant l'atreviment dels lleials de posseir una aviació més bona i més eficaç que la seva.

Coses de la «canalla» marxista!

Molts, covardament, fugen. La guerra, per a ells, era una diversió. En oír els trets de prop, la por els ha posat al descobert el feixista que duïen dintre, ben amagadet.

Val més que se'n vagin. Però compte a deixar-los tornar!

Un vaixell rebel vol fer el «papu» per la costa catalana. Un «papu» molt prudent, naturalment...

Sospitem que la broma no durarà gaire. Ja en parlarem d'aquí uns quants dies!

Ramon Franco, aquell bútxara que un dia el país es va prendre seriosament, és als països feixistes per tal de demanar ajut per al seu germà.

L'embaixador no ens negaran que es digne de la causa...

I els qui després d'escoltar-lo en facin cas, digne d'ell.

A Palma de Mallorca, els falangistes i els italians han començat a perseguir els jueus.

I davant les queixes d'aquests, el comte Rossi, que pel que hom veu és l'amo de l'illa, els ha dit que no hi podia fer res.

Què ho farà que el feixisme té la mateixa fesomia en totes les latituds?

L'Agrupació de Periodistes de Barcelona, amb molt encert, ha demanat que fos donat el nom de Sirval a un carrer de Barcelona.

Ens sumem a la petició i no dubtem que la veurem atesa.

El noi Primo de Rivera —si, encara és viu— des de la pressó d'Alacant fa propaganda feixista.

Està vist que sempre serem baixos.

Hom es pregunta per quina raó no s'estableixen camps de concentració per tal d'estatjar aquells elements feixistes que tant mal fan, hipòcritament, a la reraguarda.

Un cop allí, se'ls podria fer treballar a profit de la causa del poble.

I això seria el seu més gran càstig.

Molts obrers, patriòticament, han tornat, joiosos, a la jornada de 60 hores per tal de contribuir a guanyar la guerra.

I encara n'hi ha, però, que no treballen gens i es passegen.

—Així, doncs, no esteu contents?
—Vós diréu! Nosaltres ens creiem que tractàvem amb generals de debó!

Correspondència

Robert.—No està del tot malament. Però hi ha una dada equivocada. Mirarem d'arreglar-la.

Xarau II.—No pot anar ni amb rodes. És vell, brut i poca-solta.

Josep Serra.—Ja no és oportú. I amb els morts no ens hi volem rabejar.

Manu.—Potser sí que serà això que diu. Però no en sabem res.

J. L. D.—La denúncia faci-la a qui ha de fer-la. Nosaltres, denúncies personals, no en fem.

Noi de Sants.—Ara vegi què són les coses. Ja s'ha publicat i en aquestes mateixes planes. Casualitats, oi?

Indiot.—Home, no dibuixi. Dediqui's a l'agricultura!

Savi de Gràcia.—La seva saviesa no ens impedirà de llençar-li el seu treball al cove.

A. N. V.—Veurem si ens decidim. No li diem que sí ni que no.

Babu.—Quina lletreta, amic! Només se li pot comparar, com a dolent, el vers que l'acompanya. Miri que fer aconsonantar guerra i glòria.

Enric Hel.—Agraiu els elogis.

J. U. T.—Aquest geni al front hi estaria més adequat. No el malgasti, home!

Rabassa.—Entesos. Vagi lent.

S. i M.—Aquesta vegada no ens ha agradat. Ha tingut mitja hora tonta.

Rodamón.—Anirà. Potser la setmana que ve.

J. T.—Miri, no ens atabali. ¿Per què no li ho diu personalment?

Mandanga.—Ja el coneixem. I val més que ho deixi córrer.

—Déu és gran!
—I Mahoma el seu profeta!

Imp. A. NÚÑEZ. - S. Ramon, 6 i Barbarà, 24

«DEIXEU QUE ELS INFANTS SE M'APROPIN.»